

מטרת הפרס

- להוקיר ולעודד כתיבה יצירתית, כתיבה שפורצת גבולות דיסציפלינריים, מציתה את הדמיון ומעוררת תודעה מרבעה בשעה שהיא מאירה מצבי קיום, דמויות ואפשרויות חיים ומשמעות במקום הזה ובעת הזאת בנושא השנתי של התחרות, כפי שייקבע מדי שנה על פי החלטת מכון ון ליר.
- לתרום לפיתוח כתיבה מסאית.

אפיון "כתיבה מסאית" בעת הזאת

- הכתיבה המסאית היא הזמנה למחשבה לצאת למסע הרפתקאות. מסע כזה אינו שוטח טענה המאורגנת במסגרת דיסציפלינרית ועל פי כלליה. עם זאת, לא נובע מכך כי הוא נעדר חזון, אמירה או צורה: הוא מקבל, כנקודת מוצא, את הדיאלקטיקה של החקירה העצמית, ומזמין את המשתתפים.ות בו להכיר בה כחלק מהניסיון האנושי המשותף.
- הכתיבה המסאית מתרחשת על הטווח שבין אירוע (או אובייקט) יומיומי, אפילו מינורי, לבין מחשבה על השאלות הקיומיות שהוא מעורר; בין עלילה לבין רפלקסיה; בין חוויה סובייקטיבית לבין ניסיון מוקפד להבין את משמעותה לאור הזיקות המתקיימות בינה לבין ההקשר התרבותי, הפוליטי והחברתי שלה.
- לכתיבה המסאית יש קול מובהק, צליל מובחן המתנגן על המנעד שבין רגישות לבין תבונה ומעיד על הקשר בין משמעות הכתיבה לבין משמעות הנושא או החיים; בין השאלה הנורמטיבית (כיצד עלינו לחיות [ולכתוב]) לבין השאלה הסובייקטיבית (איך אנו מרגישים [וכותבים] לגבי הנושא או החיים).

אמות המידה להערכת המסה

- המאפיינים של כתיבה מסאית מייצרים אפקט על הקורא.ת. הערכת טקסטים המועמדים לפרס תיעשה על פי השפעתם על חברי וחברות ועדת השיפוט לאור המאפיינים של כתיבה מסאית בעת הזאת המצוינים לעיל. מטבע הדברים, ההשפעה היא סובייקטיבית והערכותיהם של חברי הוועדה וחברותיה תתבססנה על התרשמות אישית של כל אחד ושל כל אחת מהם, לפי שיקול דעתו.ה הבלעדי.

נושא התחרות לשנת תשפ"ג - 2023: "פה זה לא אירופה"

אַתָּה אֹמֵר: אֵלֶךְ לְאַרְץ אַחֶרֶת, אֵלֶךְ לְיָם אַחֵר, אֶמְצָא לִי עִיר אַחֶרֶת יוֹתֵר יָפָה מִזֹּאת לְכַשְׁלוֹן מוֹעֵד כָּאֵן כָּל שְׂאֲרֵצָה לַעֲשׂוֹת

...
לֹא תִגְלֶה מְקוֹם חֲדָשׁ, כָּל חִלּוּפָה הִיא מְדֻמָּה הָעִיר תִּלָּךְ בְּעֵקְבוֹתֶיךָ.

קונסטנטינוס קוואפיס, "עיר" (תרגום: יורם ברונבסקי)

- הביטוי "פה זה לא אירופה" שגור במקומותינו. רובנו ככולנו מסכימות ש"פה זה לא אירופה". למראית עין הביטוי משקף קונצנזוס, אולי הקונצנזוס היחיד שמתקיים כאן ביחס למרחב שבו אנו חיים; ביחס לבית. ובכל זאת, קונצנזוס לכאורה.
- איך פועלות בלוטות הדמיון - המרחבי, החברתי, החווייתי, התרבותי, האמוני, הפוליטי - של השייכות ושל הזרות בבקשר ל"פה" בקשר ל"אירופה"? בקשר ליחס ביניהם?
- איזה מין "פה" זה? - אדמה? מדינה? ארץ? של מי ה"פה" הזה? של מי שחלם ודמיון אותו שנים, או של מי שחי בו שנים ומכיר אותו לפני ולפנים? מה משמעות ה"פה", בשעה שהוא מוגדר על ידי שלילתו ("לא אירופה")? כיצד משתייכים לבית שמנכיח מניה וביה את אל-ביתיותו (ה-Umheimlich), זו החותרת תחת הבית? איך חוצבים מקום יציב בעולם שבו המרחב נמצא בסימן שאלה? איך בונות בית בחברת פליטים ומהגרים מפה ומשם? היכן שוכנים השחזור, הגעגוע, עקבות הבית שהיה? האם הם נמצאים במעשה הבנייה, הביות, השיוך או ההשתייכות, או דווקא באופציית ההיפלטות - של יהודים, של פלסטינים, של אחרים המתדפקים על השער? מי שומע וחוזר ושומע את ה"לך לך"? ואם כן, איזה קונצנזוס יש - או אפשר ליצור - "פה", מעבר למיצוב אירופה כשלילתו? בסופו של דבר, אופני השימוש בביטוי "פה זה לא אירופה", ההוראות וההשתמעויות שלו משתנים מאדם לאדם, ולמעשה חושפים את כל השסעים והפיצולים שעליהם מתבסס ה"קונצנזוס לכאורה" הזה.
- ואכן, מה היא אותה "אירופה" שאיננה "פה"? אנחנו אומרים "אירופה" באותה לשון שמית, אך בשפות או בניבים שונים ואף ניצים זה לזה. האם "אירופה" אכן איננה "פה"? "פה", הניחן בדמיון הולך וגובר לאו דווקא לחזון הקוסמופוליטיות האוניברסלית של פריז וויימאר אלא ללאומיות המקומית של ורשה ובודפשט? "פה", משום ש"כשאימא באה הנה יפה וצעירה" מאותו מקום שהוא "לא פה", אז "אבא על גבעה" בנה לה "וילה בג'ונגל", המתנשאת הן מעל המרחב הערבי-מוסלמי שבו היא ממוקמת ומקיימת איתו יחסי איבה, והן מעל היהודים שהגיעו הנה מאותן ארצות שהן "לא אירופה"?
- כיצד אפשר אפוא לדמיון בית משותף, בשעה שדומה שלא נאים השכנים זה בעיני זה, בעיני אף אחת? ואולי ייתכן שדווקא החשיפה והערעור של חלק מיסודותיה של "הווילה בג'ונגל" מייצרים בסיס למרחבים משותפים ליושבי הארץ, חוויות יומיומיות שמעוגנות בעושר המגוון האנושי שבה, ואולי אפילו מתענגות עליו ומופרות ממנו? אולי יש דווקא בכך כדי לכוון תנאים המאפשרים גבולות השתייכות גמישים המגדירים את הוויית החיים "פה" לא רק על דרך שלילתו?

- המסה תתבונן במורכבויות מעין אלה (או אחרות) בניסיון לבחון את מרחבי ההשתייכות שלנו.

תנאי סף להגשת המסה לוועדת השיפוט

- היקף המסה המועמדת לפרס לא יעלה על 2,500 מילים.
- המסה תהיה כתובה בעברית או בערבית.
- המסה המועמדת לפרס טרם פורסמה או התקבלה לפרסום.
- המועד האחרון להגשת המסה לתחרות השנה הוא 27 באוגוסט 2023.
- את המסה יש לשלוח בעותק דיגיטלי בגרסת PDF לכתובת masot@vanleer.org.il.
- אין להוסיף את שם הכותבת. לעותק של המסה. יש לצרף למשלוח הדיגיטלי מסמך נפרד ובו שם המסה, מספר המילים שלה, שם הכותבת. ופרטי התקשרות: כתובת מייל ומספר טלפון. קובץ דיגיטלי נפרד זה יישמר בנפרד ולא ייחשף לעיניהם. של חברי.ות הוועדה, ובחינת המסות תיעשה בעילום שם.
- עובדי ון ליר מנועים מהגשת מסה לתחרות.
- טקסטים שלא יעמדו בתנאים האמורים לעיל ייפסלו על הסף ולא יוגשו לוועדת השיפוט.

הרכב ועדת השיפוט

- ועדת השיפוט תמונה על ידי ראש מכון ון ליר בירושלים (או מי שיוסמך לכך מטעמו) ותמונה עד שבעה (7) חברות.ים, ובכללם יו"ר הוועדה. הרכב הוועדה יכלול הן אנשי ונשות אקדמיה מובילים.ות בתחומי מדעי הרוח והחברה והן כותבות.ים ועורכים.ות של מסות שפורסמו במסות ראויות, לפי בחירת ראש המכון. שיקול הדעת בבחירת החברים.ות הוא של ראש המכון בלבד, ולא תהיינה כלפיו או כלפי המכון טענות או תביעות כלשהן בהקשר הזה.
- חברות וחברי ועדת השיפוט מנועים מהגשת מסה כמועמדת לפרס.

הליך הבחירה

- מסות מועמדות לפרס שעמדו בתנאי הסף האמורים לעיל תועברנה, בעילום שם הכותבת, לבחינה מהותית של ועדת השיפוט.
- ועדת השיפוט תבחן את המסות המועמדות לפרס על פי אמות המידה הנגזרות ממאפייני המסה המצוינים לעיל, ובהתאם לשיקול הדעת הרחב המוקנה לחבריות הוועדה.
- ועדת השיפוט תקבע את סדרי עבודתה כראות עיניה והיא רשאית לקיים דיונים בהרכב מלא או בצוותים מצומצמים, על פי המלצת יו"ר הוועדה ולפי שיקול דעתה. החלטתה הסופית של ועדת השיפוט תתקבל ברוב דעות של כלל חבריה וחברותיה.
- במהלך הדיונים תהא ועדת השיפוט רשאית לעדכן את נוהלי עבודתה לפי המלצת יו"ר הוועדה ועל פי שיקול דעתה.
- בסיום תהליך השיפוט תיבחר מסה אחת כזוכה בפרס. הוועדה רשאית לבחור, על פי שיקול דעתה, מסה או מסות נוספות (שמספרן לא יעלה על שלוש) הראויות לציון לשבח.
- דיוני ועדת השיפוט יהיו חסויים.
- החלטת ועדת השיפוט היא סופית, מחייבת ובלתי ניתנת לערעור.
- לאחר החלטת ועדת השיפוט על המסה הזוכה בפרס, וגם על המסות הזוכות בציון לשבח, אם יהיו כאלה, יוסר החיסיון מעל שמות הכותבות.ים של מסות אלה.
- הרכב ועדת השיפוט יהיה חסוי עד להחלטה הסופית על המסה הזוכה בפרס ועל המסות שוועדת השיפוט מצאה אותן ראויות לציון לשבח, אם יהיו כאלה. אם יחשף הזהות של חברה. בוועדה, הוא. היא יוחלף. תוחלף בחברה. אחרת. שימונה. תמונה לפי שיקול דעתו של יו"ר המכון (או מי שהוסמך לכך מטעמו).
- ועדת השיפוט תנמק את הטעמים שבגינם מצאה את המסה ראויה לפרס, ובמקרה של ציון לשבח של מסה או מסות, גם את הטעמים שבגינם ניתן ציון זה.
- ועדת השיפוט תקבל את החלטותיה הסופיות לא יאוחר מחלוף ארבעה חודשים מהמועד האחרון להגשת המסות המצוין בתנאי הסף להגשת מסה לעיל.

הפרס וציונים לשבח

- סכום הפרס לכותבת. המסה הזוכה הוא 10,000 ש"ח.
- המסה זוכת הפרס ומסה או מסות שוועדת השיפוט החליטה לציין לשבח תפורסמנה בכתב העת "הזמן הזה".
- טקס חלוקת הפרס יתקיים במכון ון ליר בירושלים סמוך למועד פרסום המסה או המסות. הטקס ישודר / יקודם / יצולם באמצעים המקובלים אצל המכון ולפי שיקול דעתו.
- עצם הגשת המסות לתחרות מהווה הסכמה של הכותבים.ות לפרסום המסות, כאמור, ולהשתתפות בטקס חלוקת הפרסים.
- זכויות היוצרים במסות הזוכות תהיינה לכותבים.ות, אך למכון יינתן רישיון שימוש בלתי מוגבל בהן, לרבות לצורך פרסומן בתווך הדיגיטלי, כמקובל במכון.